Επίσημη Εφημερίδα
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

EL
Σειρά C

C/2025/764

11.2.2025

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Τεκμηριωμένη και νομοθετική ανάλυση για την αποτελεσματική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας της ΕΕ

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(C/2025/764)

Εισηγητής: **Παναγιώτης ΓΚΟΦΑΣ**

Συνεισηγητής: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Σύμβουλοι	Ιωάννης ΠΑΠΑΔΗΜΟΣ (για τον εισηγητή, Ομάδα III) Gemma PINYOL (για τον συνεισηγητή, Ομάδα II)
Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	18.1.2024
Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού
Αρμόδιο όργανο	Τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη»
Έγκριση από το τμήμα	3.10.2024
Έγκριση από την Ολομέλεια	4.12.2024
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	592
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	137/2/7

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ανάπτυξη μιας σφαιρικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για τη μετανάστευση εργατικού δυναμικού υπήρξε αργή και δύσκολη από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ, με την οποία ανατέθηκε στην ΕΕ αρμοδιότητα στον τομέα της μετανάστευσης. Η πολιτική της ΕΕ διέπεται από οδηγίες και το συνολικό αποτέλεσμα είναι ότι οι οδηγίες της ΕΕ έχουν επιτύχει μόνο ένα ελάχιστο επίπεδο εναρμόνισης, αφήνοντας σημαντικό βαθμό διακριτικής ευχέρειας στα κράτη μέλη.

1.2. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) επισημαίνει το γεγονός ότι η οργανωμένη κινητικότητα του εργατικού δυναμικού στην ΕΕ διέπεται από ένα εξαιρετικά κατακερματισμένο και υπερβολικά πολύπλοκο πλαίσιο, το οποίο αποτελείται από διάφορες οδηγίες της ΕΕ και συνυπάρχουσες εθνικές νομοθεσίες. Διαφορετικές κατηγορίες διακινούμενων εργαζομένων διέπονται από τις διατάξεις διαφορετικών οδηγιών και κανονισμών, καθεμία από τις οποίες καλύπτει διαφορετικές πτυχές και διαφορετικά στάδια της διαδικασίας μετανάστευσης.

1.3. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η πολιτική της ΕΕ, αντί να είναι συμπληρωματική προς τις εθνικές πολιτικές, στοχεύει σε παρόμοιες κατηγορίες εργαζομένων. Αυτό είναι ιδιαίτερα προβληματικό για τους εργαζομένους υψηλής ειδίκευσης, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν, τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά, την κύρια κατηγορία εργαζομένων που επιθυμεί να προσελκύσει και να διατηρήσει η ΕΕ. Η ΕΕ δεν θα πρέπει, και δεν χρειάζεται, να επιδιώκει την αντικατάσταση των εθνικών πολιτικών για τη μετανάστευση εργατικού δυναμικού με ενωσιακές πολιτικές. Αντιθέτως, οι ενωσιακές πολιτικές θα πρέπει να είναι συμπληρωματικές προς τις εθνικές, και κάθε παρέμβαση της ΕΕ θα πρέπει να αιτιολογείται προσεκτικά σε σχέση με την αρχή της επικουρικότητας.

1.4. Καθώς οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού εκδηλώνονται ως κοινή ευρωπαϊκή πρόκληση, και ποικίλλουν τόσο μεταξύ των κρατών μελών όσο και μεταξύ των διαφόρων τομέων της ίδιας της αγοράς εργασίας, ενώ μπορεί να συνδέονται με τις συνθήκες εργασίας ενός τομέα ή ενός επαγγέλματος, απαιτούν επίσης κοινή αντιμετώπιση. Η αξιοποίηση του δυναμικού μιας ενιαίας ενωσιακής αγοράς εργασίας, αντί να λειτουργεί ως 27 χωριστές αγορές εργασίας, θα ενισχύσει τη θέση της ΕΕ όσον αφορά τον ανταγωνισμό για διακινούμενους εργαζομένους στον «παγκόσμιο αγώνα δρόμου για την προσέλκυση ταλέντων».

1.5. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επιστήσει την προσοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε μια βραχυπρόθεσμη επιλογή για την ένταξη του μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού στην ΕΕ, η οποία θα μπορούσε να περιλαμβάνει την αξιοποίηση της τρέχουσας τομεακής προσέγγισης με την κατάρτιση νομοθεσίας η οποία θα στοχεύει ειδικά σε τομείς σχετικούς με τη βιομηχανική πολιτική της ΕΕ. Η μακροπρόθεσμη προσέγγιση της ΕΕ θα πρέπει να είναι η επιδίωξη και η εφαρμογή μιας κοινής πολιτικής για τη μετανάστευση εργατικού δυναμικού, βάσει της οποίας θα αποφευχθεί ο εσωτερικός ανταγωνισμός, θα τεθούν σαφείς κοινοί στόχοι και με τους εν λόγω στόχους θα ευθυγραμμιστεί ένα σύνολο μέσων, ώστε να ενισχυθεί η θέση της ΕΕ στον διεθνή ανταγωνισμό.

1.6. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη να θεσπιστούν σαφείς ρυθμίσεις σχετικά με την πρόσβαση των μεταναστών σε θεωρήσεις εργασίας και άδειες εργασίας, καθώς και να διασφαλιστεί η αναγνώριση των διπλωμάτων και των επαγγελματικών προσόντων τους. Όσον αφορά το πρόβλημα της αναγνώρισης των διπλωμάτων ([1]) των μεταναστών, είναι σημαντικό να αναπτυχθούν ευρωπαϊκά πρότυπα προσόντων και ικανοτήτων, με τα οποία το ζήτημα αυτό μπορεί να επιλυθεί.

1.7. Η ΕΟΚΕ εφιστά ιδιαίτερα την προσοχή στην ανάγκη να διευκολυνθεί η πρόσβαση των μεταναστών στην αγορά εργασίας με την ανάπτυξη πολιτικών και σχεδίων δράσης που έχουν ως στόχο την προώθηση της ένταξης των μεταναστών στην αγορά εργασίας (με ειδικές διατάξεις για τις γυναίκες), μέσω της κάλυψης των ειδικών αναγκών τους και της ανάπτυξης αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ κυβερνήσεων, συνδικαλιστικών οργανώσεων, φορέων της κοινωνικής οικονομίας και οργανώσεων εργοδοτών για τον σχεδιασμό και τη χρηματοδότηση της επαγγελματικής κατάρτισης των μεταναστών, με παράλληλη διασφάλιση της διαθεσιμότητας μαθημάτων γλώσσας και αγωγής του πολίτη επίσης για τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες.

1.8. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι οι επίσημα αναγνωρισμένοι εκπρόσωποι των κοινοτήτων μεταναστών έρχονται σε επαφή με εκπροσώπους του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα και συνδικαλιστικών οργανώσεων. Τονίζει επίσης τη σημασία της συμμετοχής των κοινοτήτων μεταναστών στον δημόσιο βίο. Μια καλή πανευρωπαϊκή πρωτοβουλία θα ήταν η σύσταση ενός «Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την Ένταξη των Μεταναστών και των Προσφύγων», με σκοπό τη σύνδεση των αναγνωρισμένων ενώσεων και κοινοτήτων μεταναστών με τα διάφορα ευρωπαϊκά φόρουμ.

1.9. Οι παράτυποι μετανάστες που εργάζονται στην άτυπη αγορά εργασίας απασχολούνται συχνά σε θέσεις εργασίας χαμηλής ειδίκευσης. Το ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο για τις κυρώσεις και τα μέτρα κατά των εργοδοτών που απασχολούν παράνομα διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών (οδηγία 2009/52) βρίσκεται σε ισχύ. Προκειμένου οι υπήκοοι τρίτων χωρών να μην χρησιμοποιούν παράτυπες οδούς για να εισέλθουν στην Ευρώπη, οι διμερείς συμφωνίες με τις χώρες προέλευσης μπορούν να περιλαμβάνουν τη νομιμοποίηση παράτυπων μεταναστών, με παράλληλες συμφωνίες (συμβάσεις) για την πρόσβαση σε εργασία χαμηλής ειδίκευσης ή εποχική εργασία, ενώ η χώρα προέλευσης θα υποχρεούται στη συνέχεια να δέχεται την επιστροφή όποιου επιχειρεί να εισέλθει παράτυπα στην ΕΕ.

1.10. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στην κατάσταση των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων. Τα άτομα αυτά αντιμετωπίζουν συχνά διοικητικούς περιορισμούς όσον αφορά την πρόσβαση στην αγορά εργασίας και την έναρξη εργασίας ως αυτοαπασχολούμενοι, καθώς μόνο ένας μικρός αριθμός ευρωπαϊκών χωρών παρέχει στους αιτούντες άσυλο άμεση πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

1.11. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της επιβολής απαγορεύσεων στα γραφεία εύρεσης εργασίας για τα οποία έχει διαπιστωθεί ότι εφαρμόζουν αντιδεοντολογικές ή καταχρηστικές πρακτικές, καθώς και της τήρησης μαύρης λίστας γραφείων με ιστορικό εκμετάλλευσης. Επιθυμεί να απαγορεύεται στους εργοδότες να συνάπτουν συμβάσεις με γραφεία που περιλαμβάνονται στη μαύρη λίστα και να επιβάλλονται κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.

1.12. Η ΕΟΚΕ προτείνει τη θέσπιση μηχανισμού (παρατηρητηρίου) σε ευρωπαϊκό επίπεδο το οποίο θα λειτουργεί ως κόμβος παροχής συμβουλών σχετικά με το πώς μπορούν να αναπτυχθούν νομοθετικά πλαίσια με σκοπό τη ρύθμιση ζητημάτων που σχετίζονται με τη μετανάστευση· για την υποστήριξη έργων που προάγουν τη διαπολιτισμική ανάπτυξη· για την αντιμετώπιση της εκμετάλλευσης· και για την προώθηση του διαλόγου μεταξύ ερευνητών, υπευθύνων χάραξης πολιτικής και εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών που ασχολούνται με τα προβλήματα τα οποία επιφέρει η μετανάστευση.

1.13. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί την ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα σχολεία για την απόκτηση γνώσεων από διάφορους πολιτισμούς, γλώσσες και θρησκείες, και τάσσεται υπέρ της ενεργού συμμετοχής των μεταναστών στις δραστηριότητες των πολιτικών κομμάτων, των συνδικαλιστικών οργανώσεων και των ενώσεων των μεταναστών και της διασποράς. Εξίσου σημαντική είναι η προώθηση της αμοιβαίας ευαισθητοποίησης σχετικά με τις κοινωνικές και πολιτιστικές διαφορές, ώστε να διευκολυνθεί η καλύτερη κατανόηση μεταξύ των κοινοτήτων υποδοχής και εκείνων των μεταναστών. Στο πλαίσιο αυτό, ο ρόλος των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών μπορεί να είναι καίριας σημασίας, καθώς μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη καλύτερα ενημερωμένων κοινωνιών και, ως εκ τούτου, να χρησιμεύσουν ως σύνδεσμος στις κοινωνίες υποδοχής.

([1]) ΕΕ C, C/2024/4067, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4067/oj, https://www.eesc.europa.eu/el/our-work/opinions-information-reports/opinions/talent-mobility-package.

1.14. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της προώθησης της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1231/2010 ([2]) για την επέκταση των κανόνων της ΕΕ για τον συντονισμό της κοινωνικής ασφάλισης στους υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην ΕΕ και βρίσκονται σε διασυνοριακή κατάσταση, ως μία από τις βασικές προϋποθέσεις για την κοινωνική ένταξη και ενσωμάτωση των μεταναστών και την ευημερία των χωρών υποδοχής.

1.15. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί καλύτερη, απρόσκοπτη και πιο άμεση πρόσβαση στη χρηματοδότηση της ΕΕ μέσω της διασφάλισης της συμπληρωματικότητας μεταξύ των δύο μεγάλων ταμείων ένταξης, του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (ΤΑΜΕ) και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+), για παράδειγμα, με την εφαρμογή μηχανισμών συντονισμού σε εθνικό επίπεδο και τη διασφάλιση της πρόσβασης των μεταναστών και των προσφύγων στη συνιστώσα κοινωνικής ένταξης των προγραμμάτων του ΕΚΤ+, δεδομένου ότι τα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται να διαθέσουν στους μετανάστες κανένα μέρος του 25 % που προορίζεται για την κοινωνική ένταξη.

1.16. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ενίσχυση της εξωτερικής διάστασης μέσω της στήριξης των πλαισίων αναπτυξιακής συνεργασίας, μεταναστευτικής διπλωματίας και περιφερειακής συνεργασίας για τη μετανάστευση εργατικού δυναμικού εντός και εκτός της άμεσης γειτονίας της ΕΕ. Οι περιφερειακές πρωτοβουλίες μπορούν να διευκολύνουν τον διάλογο, την ανταλλαγή πληροφοριών και τον συντονισμό των πολιτικών μεταξύ των χωρών καταγωγής, διέλευσης και προορισμού, προωθώντας εναρμονισμένες προσεγγίσεις για τη διαχείριση της μετανάστευσης και αντιμετωπίζοντας κοινές προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένων της παράτυπης μετανάστευσης, της παράνομης διακίνησης και της εμπορίας ανθρώπων.

1.17. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τη διερεύνηση μηχανισμών για την προώθηση της κυκλικής μετανάστευσης, στο πλαίσιο της οποίας οι μετανάστες μετακινούνται προσωρινά μεταξύ της χώρας καταγωγής τους και της χώρας προορισμού, ώστε να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη τόσο για τις χώρες προέλευσης όσο και για τις χώρες υποδοχής, με παράλληλη ελαχιστοποίηση των πιθανών κοινωνικών και οικονομικών προκλήσεων.

1.18. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η μελλοντική οικονομική ανάπτυξη της Ευρώπης θα εξαρτηθεί από την ικανότητά της να αξιοποιεί καλύτερα τις δεξιότητες και τα ταλέντα των ανθρώπων, και να προωθεί καινοτόμες τεχνολογίες και επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου, βασικές προτεραιότητες θα πρέπει να είναι η εξάλειψη των εμποδίων όσον αφορά την πρόσβαση των μεταναστών στην αγορά εργασίας και η παροχή ευκαιριών για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και των ταλέντων τους. Για τον σκοπό αυτόν, δεδομένου ότι τα ισχύοντα μέτρα είναι κατακερματισμένα και ελλιπή, απαιτείται ένα ευρύτερο πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων με στόχο να διασφαλιστεί η οικονομική ανταγωνιστικότητα και να δοθεί στην ΕΕ η δυνατότητα πραγματικού ανταγωνισμού στον παγκόσμιο αγώνα δρόμου για την προσέλκυση ταλέντων. Εν ολίγοις, είναι σαφές το επιχείρημα για μια καλύτερη ευρωπαϊκή πολιτική για τη μετανάστευση εργατικού δυναμικού. Με την υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης και συντονισμένης προσέγγισης, η ΕΕ μπορεί να αξιοποιήσει τις δυνατότητες της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, την αντιμετώπιση των δημογραφικών προκλήσεων, την προαγωγή της κοινωνικής ένταξης και την προάσπιση των δικαιωμάτων όλων των εργαζομένων.

2. **Επισκόπηση των τρεχουσών τάσεων της μετανάστευσης εργατικού δυναμικού εντός της ΕΕ**

2.1. Το **νέο σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο** χρησιμεύει ως το γενικό κανονιστικό πλαίσιο της ΕΕ όσον αφορά τους αιτούντες άσυλο. Με την πολιτική συμφωνία που επιτεύχθηκε μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου τίθενται οι βάσεις για την προσδοκώμενη δίκαιη, αποτελεσματική και βιώσιμη διαχείριση της μετανάστευσης μακροπρόθεσμα.

2.2. Επιπλέον, σε επίπεδο ΕΕ υπάρχουν επίσης οι **νόμιμες οδοί**. Οι νόμιμες οδοί περιλαμβάνουν διάφορες οδηγίες, όπως η οδηγία για την μπλε κάρτα της ΕΕ, η οδηγία για τους εποχιακούς εργαζομένους, η οδηγία για τις ενδοεταιρικές μεταθέσεις, η οδηγία για τους επί μακρόν διαμένοντες, η οδηγία για την ενιαία άδεια και οι οδηγίες για τους σκοπούς της έρευνας και της εκπαίδευσης. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το Συμβούλιο της ΕΕ, στην τελική του ψηφοφορία στις 12 Απριλίου 2024, ενέκρινε την αναθεωρημένη οδηγία για την ενιαία άδεια. Η αναδιατυπωμένη πράξη έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να βελτιωθούν οι διαδικασίες υποβολής αιτήσεων, να αυξηθεί η κινητικότητα στην αγορά εργασίας και να αποφευχθεί ευκολότερα η εκμετάλλευση ([3]).

2.3. Η ΕΕ παραμένει προσηλωμένη στην παροχή ασφαλών και νόμιμων οδών για όσους χρήζουν προστασίας μέσω των **προγραμμάτων επανεγκατάστασης της ΕΕ**, τα οποία επιτρέπουν στους πλέον ευάλωτους πρόσφυγες να φθάσουν στην Ευρώπη χωρίς να χρειάζεται να καταφύγουν στη χρήση εγκληματικών δικτύων παράνομης διακίνησης ή να θέσουν τη ζωή τους σε κίνδυνο ακολουθώντας επικίνδυνες διαδρομές.

([2]) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1231/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, για την επέκταση της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004 και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 987/2009 στους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι δεν διέπονται ήδη από τους κανονισμούς αυτούς μόνον λόγω της ιθαγένειάς τους (ΕΕ L 344 της 29.12.2010, σ. 1).

([3]) Βλ. https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2024/04/12/legal-migration-council-gives-green-light-to-single-work-and-stay-permit-for-non-eu-nationals/.

2.4. Από την άλλη πλευρά, υπάρχει η **δεξαμενή ταλέντων της ΕΕ**, η οποία έχει ως στόχο να διευκολυνθεί η αντιστοίχιση προσφοράς και ζήτησης. Με την αναγνώριση ότι η διευκόλυνση της αντιστοίχισης προσφοράς και ζήτησης εργασίας και η διασφάλιση ισότιμων και δίκαιων συνθηκών εργασίας για τους υπηκόους τρίτων χωρών μπορούν να συμβάλουν στην προσέλκυση ταλέντων από τρίτες χώρες, στο πλαίσιο της **δέσμης μέτρων για την κινητικότητα δεξιοτήτων και ταλέντων** ([4]), η **δεξαμενή ταλέντων της ΕΕ** ([5]) αποσκοπεί στη διευκόλυνση της πρόσληψης ατόμων από τρίτες χώρες που αναζητούν εργασία σε επαγγέλματα στα οποία αντιμετωπίζονται ελλείψεις σε ολόκληρη την ΕΕ σε όλα τα επίπεδα δεξιοτήτων ([6]).

2.5. Πρόσφατα, η Επιτροπή παρουσίασε το σχέδιο δράσης για τις **ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων**. Στο σχέδιο καθορίζονται δράσεις σε πέντε τομείς ([7]) οι οποίες θα πρέπει να υλοποιηθούν ταχέως σε ενωσιακό και σε εθνικό επίπεδο, καθώς και σε επίπεδο κοινωνικών εταίρων· σε αυτές περιλαμβάνονται: η στήριξη της ενεργοποίησης των υποεκπροσωπούμενων ατόμων στην αγορά εργασίας· η παροχή στήριξης για ανάπτυξη δεξιοτήτων, κατάρτιση και εκπαίδευση· και η βελτίωση των συνθηκών εργασίας σε ορισμένους τομείς.

2.6. Εκτός από τις οδηγίες και τους κανονισμούς σε επίπεδο ΕΕ, κάθε κράτος μέλος διαθέτει τις δικές του **εθνικές μεταναστευτικές πολιτικές** οι οποίες διέπουν τη μετανάστευση εργατικού δυναμικού. Οι πολιτικές αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν διάφορα είδη αδειών εργασίας, αδειών διαμονής και προγραμμάτων για ειδικευμένους εργαζομένους, σπουδαστές, ερευνητές και άλλες κατηγορίες μεταναστών.

2.7. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν συνάψει **διμερείς συμφωνίες** με τρίτες χώρες για τη διευκόλυνση της μετανάστευσης εργατικού δυναμικού. Στις συμφωνίες αυτές μπορούν να καλύπτονται συγκεκριμένοι τομείς ή κατηγορίες εργαζομένων και να προβλέπονται εξορθολογισμένες διαδικασίες για τις προσλήψεις, τις άδειες εργασίας και τη διαμονή.

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η δημιουργία οδών εργασίας για τους υπηκόους τρίτων χωρών προς την ΕΕ θα πρέπει αναμφίβολα να αποτελεί κεντρική συνιστώσα μιας ολοκληρωμένης και ισορροπημένης μεταναστευτικής πολιτικής. Όπως αναγνωρίζει η Επιτροπή, η ανάπτυξη νόμιμων οδών προς την Ευρώπη για εργασιακούς σκοπούς όχι μόνο συμβάλλει στον μετριασμό της πίεσης στις παράτυπες διαδρομές, αλλά παρέχει επίσης στην ΕΕ και στα κράτη μέλη της τη δυνατότητα να προσελκύσουν ταλέντα και δεξιότητες που θα συνεισφέρουν στην οικονομική ευημερία ολόκληρης της Ένωσης.

3.2. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ επισημαίνει το γεγονός ότι οι δημογραφικές πιέσεις δημιουργούν επίσης την ανάγκη για εργατικό δυναμικό και, ως εκ τούτου, η δημογραφία αποτελεί βασικό παράγοντα για τη μετανάστευση στην Ευρώπη. Είναι ο παράγοντας ο οποίος μπορεί να αλλάξει το αφήγημα σχετικά με τις αντιλήψεις. Τα κράτη μέλη πρέπει επειγόντως να καλύψουν τις ανάγκες τους σε εργατικό δυναμικό, αλλά και να ενισχύσουν τα συστήματά τους κοινωνικής πρόνοιας και συνταξιοδότησης. Οι προορατικές μεταναστευτικές πολιτικές θα μπορούσαν να βελτιώσουν σημαντικά τη δημογραφική κατάσταση στην Ευρώπη.

3.3. Η μείωση του εργατικού δυναμικού στην Ευρώπη, η οποία ποικίλλει μεταξύ των κρατών μελών και μεταξύ των διαφόρων τομέων της ίδιας της αγοράς εργασίας και μπορεί να συνδέεται με τις συνθήκες εργασίας ενός τομέα ή ενός επαγγέλματος, θα έχει μείζονες οικονομικές συνέπειες, καθώς λιγότερα άτομα θα συνεισφέρουν στη χρηματοδότηση των συντάξεων, η κατανάλωση θα μειωθεί και η κοινωνική προστασία θα είναι περιορισμένη. Ο ενεργός πληθυσμός συρρικνώνεται, γεγονός που οδηγεί σε ελλείψεις εργατικού δυναμικού σε διάφορους τομείς, όπως η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η κοινωνική μέριμνα, η γεωργία, οι κατασκευές, η φιλοξενία, η εστίαση, η τεχνολογία πληροφοριών και οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Επομένως, η μετανάστευση θα μπορούσε να είναι πολύ επωφελής για την Ευρώπη, εάν εφαρμοστούν τα απαραίτητα μέτρα πολιτικής.

([4]) Ανακοίνωση της Επιτροπής, της 15ης Νοεμβρίου 2023, για την κινητικότητα δεξιοτήτων και ταλέντων [COM(2023) 715 final].
([5]) Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη δημιουργία δεξαμενής ταλέντων της ΕΕ [COM(2023) 716 final].
([6]) ΕΕ C, C/2024/4067, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4067/oj.
([7]) Στήριξη της ενεργοποίησης των υποεκπροσωπούμενων ατόμων στην αγορά εργασίας
— Παροχή στήριξης για ανάπτυξη δεξιοτήτων, κατάρτιση και εκπαίδευση
— Βελτίωση των συνθηκών εργασίας σε ορισμένους τομείς
— Βελτίωση της δίκαιης κινητικότητας εντός της ΕΕ για τους εργαζομένους και τους εκπαιδευομένους
— Προσέλκυση ταλέντων από χώρες εκτός ΕΕ
https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=el&catId=89&furtherNews=yes&newsId=10790.

3.4. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι, σε αντίθεση με το μεγαλύτερο μέρος της λαϊκιστικής ρητορικής κατά των μεταναστών, σύμφωνα με την οποία οι μετανάστες επιβαρύνουν σοβαρά το σύστημα κοινωνικής προστασίας, πρόσφατη μελέτη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) σχετικά με τον δημοσιονομικό αντίκτυπο της μετανάστευσης σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες του ΟΟΣΑ κατέδειξε ότι οι μετανάστες συνεισφέρουν περισσότερο σε φόρους και ασφαλιστικές εισφορές απ' ό,τι λαμβάνουν σε ατομικές παροχές ([8]).

3.5. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι, παρά την αναγνώριση των αναγκών, η κάλυψή τους μέσω της διευκόλυνσης της πρόσβασης των μεταναστών στην αγορά εργασίας της ΕΕ παρουσιάζει πολλές προκλήσεις, και συγκεκριμένα, νομικά, γλωσσικά και πολιτισμικά εμπόδια, διακρίσεις και προκαταλήψεις, ζητήματα σχετικά με την αναγνώριση των δεξιοτήτων και με την αξιολόγηση και την αναγνώριση των διαπιστευτηρίων, περιορισμούς στην κινητικότητα, κοινωνικό αποκλεισμό και προκλήσεις όσον αφορά την ένταξη, καθώς και, σε ορισμένες περιπτώσεις, περιορισμένη πρόσβαση σε κοινωνική προστασία και καταχρηστικές συνθήκες εργασίας ([9]).

3.6. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η συμμετοχή στην πολιτική ζωή είναι εξαιρετικά σημαντική για τη δημιουργία ενός «αισθήματος του ανήκειν» στην κοινωνία υποδοχής μεταξύ των υπηκόων τρίτων χωρών, καθώς και για τη δημιουργία συνθηκών αμοιβαίας γνωριμίας, εταιρικής σχέσης και αποδοχής.

3.7. Ακολουθώντας το καλό παράδειγμα αρκετών κρατών μελών που έχουν συστήσει συμβούλια για την ένταξη των μεταναστών και των προσφύγων σε ορισμένους δήμους, η ιδέα θα μπορούσε να επεκταθεί ως πανευρωπαϊκή πολιτική. Το «"Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την Ένταξη των Μεταναστών και των Προσφύγων"» (ECIMR) θα έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα και θα αποσκοπεί στην ενίσχυση της ένταξης και στην εξοικείωση των υπηκόων τρίτων χωρών με τις δομές και τις διαδικασίες της ΕΕ.

3.8. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει ότι η μετανάστευση θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως ευκαιρία, όχι ως κίνδυνος. Η απουσία συντονισμένης μεταναστευτικής πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχει ανοίξει τον δρόμο για την αύξηση του αβάσιμου φόβου στον ευρωπαϊκό πληθυσμό, φόβου που στη συνέχεια εκμεταλλεύτηκαν ορισμένες πολιτικές δυνάμεις και μέσα ενημέρωσης προκειμένου να παρουσιάσουν μια στρεβλωμένη εικόνα της μετανάστευσης ως απειλής.

3.9. Η ΕΟΚΕ αμφισβητεί την κοινή εσφαλμένη αντίληψη ότι οι μετανάστες αποτελούν απειλή για τον τοπικό πληθυσμό παίρνοντας τις δουλειές τους και εκμεταλλευόμενοι τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης. Εφιστά την προσοχή της Επιτροπής, των αρχών των κρατών μελών και των κοινωνιών τους στον θετικό αντίκτυπο της μετανάστευσης στην οικονομική ανάπτυξη της Ευρώπης και ζητεί οι ευρωπαϊκές πολιτικές να συμβάλουν στην πλήρη αξιοποίηση των ευκαιριών που προσφέρει η μετανάστευση.

3.10. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το γεγονός ότι οι αναθεωρήσεις της οδηγίας για την μπλε κάρτα της ΕΕ που ολοκληρώθηκαν πρόσφατα, καθώς και οι υπό εξέλιξη μεταρρυθμίσεις της οδηγίας για την ενιαία άδεια, μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της λειτουργίας τους. Για παράδειγμα, με τον καθορισμό χαμηλότερων και πιο ευέλικτων κατώτατων ορίων επιλεξιμότητας για την μπλε κάρτα, το πεδίο εφαρμογής της μπορεί να διευρυνθεί. Με την προτεινόμενη αναδιατύπωσή της, η οποία έχει ως στόχο την απλούστευση και την αποσαφήνιση του πεδίου εφαρμογής της, η οδηγία για την ενιαία άδεια μπορεί να καταστεί αποτελεσματικότερη, αν και δεν θα καλύπτει τις προϋποθέσεις εισόδου των μεταναστών χαμηλότερης και μέσης ειδίκευσης.

3.11. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η δεξαμενή ταλέντων της ΕΕ ([10]) μπορεί να συμβάλει στον συντονισμό των πολιτικών των κρατών μελών. Εκφράζει επίσης την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η δεξαμενή αυτή περιλαμβάνει ενσωματωμένες διασφαλίσεις για την αποφυγή πρακτικών εκμετάλλευσης και αθέμιτων πρακτικών, και επισημαίνει ότι οι υπήκοοι τρίτων χωρών που προσλαμβάνονται μέσω της δεξαμενής ταλέντων της ΕΕ θα έχουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με τους εργαζομένους της ΕΕ μόλις βρεθούν σε καθεστώς απασχόλησης, μεταξύ άλλων όσον αφορά την τήρηση της νομοθεσίας και των αρχών της ΕΕ για τη διασφάλιση της ομαλής ένταξης στις τοπικές κοινότητες.

([8]) International Migration Outlook 2021 (Επισκόπηση της διεθνούς μετανάστευσης 2021) © ΟΟΣΑ 2021, σ 121.

([9]) Για περισσότερες πληροφορίες βλ. τη μελέτη της ΕΟΚΕ με θέμα τους εποχικούς εργαζομένους, Rossella Soldi και Simona Cavallini, 22 Απριλίου 2023 – αναθεωρήθηκε στις 12 Μαΐου 2023, https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-05-23-186-en-n.pdf.

([10]) ΕΕ C, C/2024/4067, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4067/oj.

3.12. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν πώς θα επιτύχουν τους στόχους της οδηγίας και, ως εκ τούτου, έχουν μεγάλη διακριτική ευχέρεια κατά τη μεταφορά της στο εθνικό δίκαιο. Εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι το νομοθετικό πλαίσιο είναι σε μεγάλο βαθμό αποκομμένο από βασικούς τομείς πολιτικής της ΕΕ. Η διστακτικότητα των κρατών μελών να κάνουν χρήση της ενωσιακής νομοθεσίας είναι ασφαλώς αποτέλεσμα του γεγονότος ότι οι κανόνες της ΕΕ επιτρέπουν τη θέσπιση ευνοϊκότερων διατάξεων στο εθνικό δίκαιο. Ως εκ τούτου, με το νομοθετικό κεκτημένο της ΕΕ για τη μετανάστευση εργατικού δυναμικού, οι εθνικές προτιμήσεις μάλλον ενισχύονται παρά αμφισβητούνται ή συμπληρώνονται. Η πρόκληση δεν θα αντιμετωπιστεί με βάση εθνικές λύσεις, καθώς ο ανταγωνισμός εντός της ΕΕ είναι πιθανό να οδηγήσει σε αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την ικανότητα εκπλήρωσης των στόχων της ενωσιακής βιομηχανικής στρατηγικής.

Βρυξέλλες, 4 Δεκεμβρίου 2024.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Oliver RÖPKE